

PAPA IVAN PAVAO II U HRVATSKOJ 10. i 11. rujna 1994.

POZDRAVNI GOVOR PREDSEDNIKA REPUBLIKE DR. FRANJE TUĐMANA PRIGODOM DOLASKA SVETOGA OCA

Sveti Oče!

U ime hrvatskog naroda i svih građana Hrvatske, upućujem Vam riječi pozdrava i zahvalnosti što ste došli u zemlju Hrvata, koji su stoljećima čekali na posjet vrhovnog poglavara svoje Crkve. Hrvatska Vas dočekuje razdraganih duša i raskriljenih ruku, štjujući Vas kao svoga zaštitnika i vrhovni moralni autoritet civiliziranog čovječanstva. Vaš posjet doživljavamo kao dolazak apostola mira i donositelja utjehe božanskog poslanja svim ljudima i narodima, koji pate i stradavaju zbog nepravdi i zlosilja u današnjem svijetu.

Hrvatski je narod dugo i željno iščekivao ovaj posjet, do kojeg je konačno došlo u dane ostvarenja njegovih stoljetnih težnja da na svojoj zemlji može živjeti, u skladu s naravnim i Božjim zakonima, kao slobodan i suveren narod. Naša je neizmjerena radost uvećana i zbog toga što Vas Zagreb, glavni grad svih Hrvata, dočekuje u dane kad sa svojom nadbiskupijom slavi 900. obljetnicu svog utemeljenja.

Sveti Oče, Hrvati su jedan od najstarijih naroda današnje Europe. Oni su, u doba velike seobe naroda, u ova područja jugoistočne Europe, između Dunava i Jadrana, došli iz svoje pradomovine, "Bijele Hrvatske", koja je bila na području Vašega zavičaja u Poljskoj. Došavši ovamo, oni su ubrzo, još u VII. stoljeću prihvatili Kristovu vjeru i rimskog biskupa kao njegova namjesnika, postavši i ostavši za trajna vremena sastavnim dijelom izgradnje i obrane zapadne kršćanske uljudbe.

Od samog početka življenja hrvatskog naroda na ovome tlu, uloga Svete Stolice - kao vrhovnog autoriteta vjerske, a dugo vremena i međunarodne svjetovne vlasti - bila je od iznimne važnosti za njegov društveni, kulturni i državno-politički razvitak. Pravi smisao ove činjenice može se dokučiti tek kad se ima na umu da je povijest hrvatskog naroda, zbog geopolitičkog položaja, na različnici različitih civilizacija i imperijalnih prezezanja, sve do sada, bila teška i tegobna borba za opstanak.

Od osobite važnosti bile su veze i odnosi hrvatskih vladara sa Svetom Stolicom u doba nastajanja, izgradnje i obrane samosvoje hrvatske države.

Povijesno je veoma znakovito svjedočenje cara Konstantina Porfirogeneta da su Hrvati sklopili sporazum s

papom Agatonom g. 679. da neće napadati druge narode.

Svoje prvo međunarodno priznanje - po tada uobičajenom shvaćanju - Hrvatska je zadobila od Vašeg prethodnika pape Ivana VIII. koji 7. lipnja 879. piše knezu Branimiru "... Kad smo (...) na dan Uzašašća Gospodnjeg služili misu na žrtveniku svetoga Petra, digosmo ruke u vis i blagoslovismo Tebe i cio narod Tvoj, i cijelu zemlju Tvoju, da mogneš ovdje uvijek tijelom i dušom sretno i sigurno vladati svojom zemaljskom kneževinom, a poslije smrti da se na nebesima s Bogom veseliš i vječno vladaš..."

Godine 925. papa Ivan X. priznaje naslov prvom hrvatskom kralju Tomislavu. Papa Grgur VII. šalje hrvatskom vladaru Zvonimiru krunu i njegov ga izaslanik Gebizon kruni g. 1075. za kralja Hrvatske i Dalmacije, čime je, u okviru tadanjeg europskog poretka, priznata suverenost hrvatskih vladara nad Dalmacijom koja je prije bila pod bizantskim vrhovništvom.

U doba osmanlijske najezde na Europu, Sveta Stolica pruža Hrvatima svestranu pomoć u obrani od osvajačke ugroze. Među inim: papa Aleksandar VI. nastoji (1463.) spasiti iz zarobljeništva hrvatskog bana Derečina; od kakve je važnosti obrana Hrvatske bila za kršćansku Europu vidi se iz poruke Hrvatima, što ju je papa Leon X. uputio 12. prosinca 1519. posredništvom trogirskog biskupa Tome Nigera: "Sinko, pođi i pozdravi svoga bana i sav narod hrvatski! I javi svima: Glavar Crkve neće dopustiti da propadne Hrvatska, najčvršći štit i predziđe kršćanstva!"

Za bolje razumijevanje svekolikoga povijesnog zbivanja do danas, dobro je podsjetiti i na činjenicu da bosanska kraljica Katarina g. 1487. zavješta bosansko kraljevstvo Svetoj Stolicu ako se iz osmanlijskog zarobljeništva ne bi vratila njezina djeca.

Papa Urban VIII. prima g. 1629. braću Nikolu i Petra Zrinskoga koji se, kao i mnogi hrvatski velikani prije i poslije njih, obraćaju i Vatikanu i drugim europskim zemljama za pomoć u obrani opstojnosti Hrvatske.

Dubrovačka je Republika sa svojom biskupijom bila stoljećima povezana sa Svetom Stolicom, u obostranom interesu, što je olakšalo da se u Dubrovniku očuva i razvije duh i riječ hrvatstva nasuprot drugim vjerskim i kulturnim prezezanjima.

Mnogi su hrvatski ljudi, iz vjerskih i svjetovnih staleža, dali svoj obol, ne samo učvršćenju uloge katolištva u

hrvatskim zemljama, nego i razvitku kršćanske uljudbe i nastojanjima u prevladavanju raskola u kršćanstvu: od Grgura Ninskog (u X. st.), preko Jurja Križanića (u XIX. st.) i Josipa Ruđera Boškovića (u XVIII. st.) do Josipa Jurja Strossmayera (u XVII. st.) i kardinala Alojzija Stepinca (u XX. st.).

Predsjednik dr. Franjo Tuđman pozdravlja Papu

Sveti Oče, kad sam imao čast da me – kao poglavara suverene Hrvatske – primite u Vatikanu 25. svibnja 1991., izrazio sam zadovoljstvo što se ponovno uspostavljaju trajne veze između Hrvatske i Svete Stolice koje su u komunističko doba bile silom spriječavane. Pritom sam posebno istaknuo da očito ne može biti tek pukim slučajem što je povijest namijenila Hrvatskoj osobitu zadaću da se među prvima, nakon prevladavanja protukršćanske ideologije, vrati u krilo slobodnog svijeta i moralnim vrednotama kršćanske civilizacije. Tom sam Vam prigodom prenio želju hrvatskog naroda da što prije posjetite uvijek vjernu Hrvatsku, što sam poslije ponovio i pismeno u prigodi našega drugog susreta (3. listopada 1991.). Razumije se, moj je poziv bio u dogovoru s Crkvom u Hrvata, u ime koje je pozivao i njezin prvi biskup kardinal Kuharić. I eto – sad se to ostvarilo!

Vi ste, Sveti Oče, kao dosljedan zagovaratelj mira i neumoran prenositelj najviših kršćanskih moralnih načela, prvi ustali u zaštitu napadnutoga hrvatskog naroda u njegovoj težnji da ostvari svoje pravo na slobodu i suverenost. Vi ste probudili savjest Europe i svijeta odlučnim pozivanjem na prestanak barbarske agresije na Hrvatsku, priznajući pravo hrvatskom narodu na svoju samostalnu i suverenu državu, u okviru demokratskog međunarodnog poretka. Vi ste davali primjer, ali i opomene ravnodušnom svijetu, o tome koje su njegove etičke dužnosti, primajući 20. studenoga 1991. hodočasnike

iz mučeničkoga i razorenog Vukovara, prosvjedujući 9. prosinca 1991. protiv bombardiranja Dubrovnika i uništavanja njegove dragocjene kulturne baštine. A govoreći na Sinoidi biskupa (odjela za Europu), u prosincu te godine, skretali ste pozornost na to da barbarstvo nasilja i uništavanja kulturnih i vjerskih spomenika, razaranja crkava i bolnica, progoni i stradanja pučanstva – kakva je svijet nehalno promatrao u Hrvatskoj – obeščasćuje Europu i nagrizi povjerenje ljudi i naroda u čitavu zapadnu uljudbu, u koju su polagali svoje nade kao u osnovu novog, pravednijeg međunarodnog poretka. Držeći se dosljedno moralnih načela, za koja se Sveta Stolica zauzima u djelovanju međunarodne zajednice, Vi ste priznali državnu samostalnost i suverenost demokratske Republike Hrvatske 13. siječnja 1992. dajući drugim zemljama primjer i poticaj. Tim je činom Sveta Stolica zorno posvjedočila svoju brigu za sudbinu hrvatskog naroda, koji joj za to ostaje trajno zahvalan. Jer, s uspostavom i s međunarodnim priznanjem demokratske i suverene hrvatske države, započelo je novo razdoblje hrvatske povijesti.

Sveti Oče, još uvijek, ovdje u Hrvatskoj, živimo i dalje u neizvjesnim i tegobnim vremenima s obzirom na probleme okončanja rata i posljedica agresije, prije svega oslobađanja okupiranih područja, povratka prognanika i obnove razorenih gradova i naselja, pače i čitavih područja. Našim je ljudima poznato da zla i nepravde ima i u mnogim drugim dijelovima svijeta, ali držimo da hrvatski narod zaslužuje i dalje i Vašu brigu i djelotvorniju pomoć međunarodne zajednice u prevladavanju svih teškoća s kojima je suočen.

Zaustavivši, odlučnim otporom čitavog naroda, srpsku agresiju u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, hrvatsko državno vodstvo zauzelo se i za zaustavljanje ratnog sukoba između muslimanskoga i hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Hrvatsko vodstvo prihvatilo je i Washingtonski sporazum o stvaranju muslimansko-hrvatske federacije u Bosni i Hercegovini, i njezine konfederacije s Hrvatskom. Hrvatska želi dati svoj prilog za uklanjanje svakoga ekstremnog nacionalizma i fundamentalizma na ovom području. Hrvatska je i za normalizaciju odnosa sa Srbijom i Crnom Gorom (odnosno sadašnjom njihovom Jugoslavijom) na osnovama međusobnog priznanja. A srpskoj zajednici u Hrvatskoj jamči sva ljudska, vjerska i etnička prava, kao i talijanskoj i svakoj drugoj nacionalnoj manjini, u skladu s najvišim normama međunarodnih konvencija. Mi smo svjesni da se samo krajnjom razboritošću mogu stvoriti pretpostavke za novi međunarodni poredak u ovom području, na načelima zapadne civilizacije. U tom nastojanju Hrvatskoj je potrebna sva moguća pomoć i Svete Stolice i demokratskih zemalja Europe i svijeta.

Treba, naime, imati na umu da u okončanju krize na tlu bivše Jugoslavije nije riječ samo o razgraničenju između pojedinih naroda, nego i nadalje o povijesnoj geopolitičkoj razlučnici na kojoj se odvijaju i imperijalistička i civilizacijska presezanja, nadmetanja i prelamanja, pa nije nimalo laka zadaća na tom zamršenom i teško prohodnom tlu, izgraditi nove putove suživota, suradnje i prijateljstva.

Hrvatska želi biti čimbenikom mira, stabilnosti međunarodnog poretka i suradnje među narodima i državama u ovom dijelu Europe.

Sveti Oče, u svojoj borbi za uspostavu svoje slobodne i demokratske suverene države hrvatski narod je uz Božju pomoć – u ovo naše doba, s izbjavljenjem iz komunističkog pakla – ostvario i dubok nacionalno-politički preporod. Pred nama je zadaća da budemo usmjereni i na dovršenje duhovnoga i gospodarskog preporoda, na načelima kršćanske civilizacije. Uspostavivši demokratski poredak, hrvatska državna vlast činila je i čini svjesne napore da ukloni sve ostatke komunističkog naslijeđa, s osobitom željom da uredi odnose s Crkvom i Svetom Stolicom na najbolji mogući način, u interesu države, Crkve i građana vjernika.

Vi ste, Sveti Oče, ovu godinu proglasili Godinom obitelji. Obitelj je osnova ljudskog, pače i narodnog života i postojanja. Za hrvatski je narod problem obitelji i prava na život od posebne važnosti. Naime, zbog veoma nepovoljnih političkih i gospodarskih okolnosti, hrvatski su ljudi morali odlaziti u svijet pa su hrvatske obitelji bivale razdvajane, nemajući mogućnosti za normalan život i razvitak, a hrvatsko je nacionalno biće bilo ugroženo, ne samo rasipanjem hrvatskog puka na sve kontinente, nego i zabrinjavajućim smanjenjem prirodnog priraštaja. Stoga, ova hrvatska vlast poklanja punu pozornost Vašem učenju o važnosti obitelji, o pravu na život i o odgoju za odgovorno roditeljstvo.

Sveti Oči, pozdravljajući Vas u Hrvatskoj s neizmjeranim poštovanjem, dopustite mi da izrazim i želju i nadu da ćete i za vrijeme ovog kratkoga posjeta osjetiti svu gorljivu ljubav prema Vama goleme većine hrvatskog naroda koji će ostajući vjeran svojoj povijest biti i nadalje trajnom sastavnicom zapadno-kršćanske civilizacije.

GOVOR SVETOGA OCA U ZAGREBAČKOJ ZRAČNOJ LUCI

Gospodine Predsjedniče,
gospodo predstavnici Vlade,
gospodo predstavnici vjerskih, nekatoličkih zajednica,
uzoriti gospodine Kardinale i braćo biskupi,
dragi stanovnici Hrvatske!

U ovom trenutku, kad prvi put stupam na hrvatsko tlo, i dok ga s ganućem cjelivam, radostan sam što mogu pozdraviti cijelu ovu voljenu zemlju i sve njezine stanovnike.

Moj pozdrav ipak ide još dalje, prema Bosni i Hercegovini, prema Sarajevu, gradu mučeniku kojega sam, kao hodočasnik mira i nade, žarko želio pohoditi. Htio sam donijeti riječ utjehe i solidarnosti tamošnjem napaćenom narodu, sam stati uz njegov bok i ohrabriti ga. Već je prošlo previše vremena otkako rat hara tom zemljom čiji su stanovnici stoljećima bili navikli na odnose međusobne snošljivosti i primjerne suradnje.

Pokušavao sam sve načine da bi se zaustavio krvavi bračubilački rat; kucao sam na sva vrata. I moje putovanje koje je bilo u programu 8. rujna ove godine imalo je tu istu svrhu. Povjeravam Bogu gorčinu koju je u meni izazvala prisilna odgoda putovanja, te molim Gospodina da prenese u srca svih zainteresiranih moj bolni poziv na pomirenje i mir.

Danas sam ovdje, u zemlji Hrvata, kao goloruki hodočasnik Evanđelja koje je navještaj ljubavi, sloge i mira.

Prvo pozdravljam Vas, gospodine Predsjedniče, koji nosite teški teret odgovornosti za sve stanovnike Hrvatske. Zahvaljujem Vam na plemenitim riječima dobrodošlice. S poštovanjem zatim pozdravljam ostale predstavnike civilne vlasti i sve one koji se brinu za blagostanje ove države.

Kao nasljednik apostola Petra na Rimskoj Stolici, s bratskim osjećajima želim zagrliti uzoritoga gospodina kardinala Franju Kuharića i sve druge pastire drage katoličke zajednice, zatim sve obitelji, te posebno bolesnike i one koji pate. Na poseban se način spominjem izbjeglica i prognanika koji se trenutno nalaze u vašoj zemlji. Njima izražavam, skupa s pozdravom, žarku želju da se što prije mogu povratiti na svoja ognjišta.

Svojim pozdravom želim obuhvatiti sve kršćanske zajednice u Hrvatskoj, poglavito Srpsku Pravoslavnu Crkvu i njezine pastire. Pozdravljam i Islamsku zajednicu koja je dosta porasla posljednjih godina zbog nasilnog premještanja pučanstva iz napaćenih krajeva Bosne i Hercegovine. Svoj pozdrav upućujem i Židovskoj za-

jednici koja je već stoljećima ukorijenjena u hrvatskim krajevima.

Predragi Zagrepčani, radostan sam što se nalazim među vama. Došao sam k vama proslaviti povijesni događaj vaše Nadbiskupije, 900. obljetnicu njezina osnutka. Svako Papino putovanje ima uvijek pastoralnu narav. Ovaj pak današnji pohod jest apostolsko hodočašće crkvenog zajedništva koje želi utvrditi postojeće veze između Petrove stolice i katolika u Hrvatskoj. Kako ste već spomenuli, gospodine Predsjedniče, povijest kršćanstva u vašoj zemlji vrlo je duga. Već prije doseljenja Hrvata u ove krajeve, riječ Evanđelja bila je posijana u carskim provincijama Dalmacije i Panonije. Nju su – prema svjedočanstvu Konstantina Porfirogeneta – počeli prihvaćati i vaši preci u vrijeme cara Heraklija i pape Agatona, u VII. stoljeću. Odnosi između Hrvatske i Svete Stolice bivali su sve prisniji, posebno nakon što se, u IX. stoljeću, u vrijeme kneza Branimira i pontifikata Ivana VIII, učvrstila hrvatska država. Bilo je to vrijeme velikodušnog i dalekovidnog poslanja svete solunske braće Ćirila i Metoda među Slavene Velike Moravske. I u nekim područjima Hrvatske njihova je djelatnost ostavila neizbrisive tragove, u liturgiji i na jezičnom polju – posebno u glagoljskoj tradiciji.

Odnosi između Katoličke Crkve u Hrvata i Svete Stolice nikada nisu oslabili. Tijekom stoljeća kršćani ove Zemlje, koji su se često morali boriti "za krst časni i slobodu zlatnu", ostali su najvećim dijelom vjerni Evanđelju i u jedinstvu s rimskim biskupom, unatoč progonstvima i nedaćama svake vrste,

Drago mi je, s tim u svezi, sjetiti se naraštaja vjernika – svećenika, redovnika i laika vjernika – koji su se žrtvovali da bi svima, i onim narodima koji su prostorno vrlo udaljeni, pružili bogatstvo Kristova Evanđelja. Oni su s velikodušnim predanjem posvećivali dušobrižništvu, ublažavanju siromaštva i radu za cjelovit razvoj čovjeka u raznim područjima odgoja, zdravstva i karitativne djelatnosti.

Posebno bih htio izraziti svoje poštovanje prema Hrvatima koji su se istaknuli u evanđeoskim krepostima, koji su se dokazali svetim i uzornim životom: mislim, među ostalima, na mučenika franjevca svetoga Nikolu Tavelića (+ 1391); na oca kapucina svetoga Leopolda Bogdana Mandića, apostola sakramenta ispovijedi, kojega sam imao radost proglasiti svetim 1983. godine. Mislim na blaženog Augustina Kažotića (+ 1323), dičnog pastira ove biskupije; na svećenika i mučenika blaženog Marka Križevčanina (+ 1619). Treba potom podsjetiti na istaknutu i uvelike štovanu osobu slugu Božjega kardinala Alojzija Stepinca, bedem Crkve u Hrvata, te na bezbrojne sinove i kćeri ove zemlje koji su posvjedočili svoju vjeru i hrabrost i u novije vrijeme kada su se, u ime

ljudskih prava i kršćanskog dostojanstva, suprotstavljali jarmu ateističkog komunizma.

Gospodine Predsjedniče, u svojoj ste dobrodošlici spomenuli nedavne događaje koji se odnose na Hrvatsku. Događaj posebnog značenja zbilo se godine 1992. kada su slom komunističkog režima, proglašenje suvereniteta Hrvatske i međunarodno priznanje koje je uslijedilo, prvi put u više od tisućljetne povijesti hrvatskog naroda, omogućili razmjenu diplomatskih predstavnika između Hrvatske i Svete Stolice.

Nažalost, strašne patnje zbog sukoba koji još uvijek stvaraju duboke rane u ovoj zemlji, zasjenile su radost. Tko se ne sjeća Vukovara, Dubrovnika, Zadra i tolikih drugih gradova i sela zahvaćenih ratnim vihorom? Stišavši se u Hrvatskoj, rat je zatim, nažalost, planuo u susjednoj Bosni i Hercegovini. Toliko je nedužne krvi proliveno! Toliko je suza oblilo lica majki i djece, mladića i staraca!

Sveta Stolica, služeći se svim raspoloživim sredstvima, nastavlja se zalagati za svladavanje postojećih napetosti i za uspostavu pravde i mira na cijelom Balkanu. Iako težak, trud na uspostavi mira sveta je dužnost svakog vjernika.

Mir je uvijek moguć ako ga se iskreno želi. Da bi se mir mogao graditi na temeljima pravde i istine, treba ga, prije svega, isprobiti od Gospodina. Zbog toga sam u siječnju 1993. u Asiz pozvao katolike i predstavnike drugih kršćanskih zajednica i nekršćanskih religija, a ove sam godine potaknuo da se održi slična služba Božja u bazilici svetog Petra, na svršetku Tjedna molitve za jedinstvo kršćana.

Molitvu, međutim, mora pratiti velikodušno nastojanje ljudi dobre volje. Treba promicati kulturu mira, koja se nadahnjuje osjećajima snošljivosti i opće solidarnosti. Ta kultura ne odbacuje zdravo domoljublje, ali ne upada u napast nacionalističkih pretjerivanja i isključivosti. Ona je u stanju odgojiti velika i plemenita srca koja znaju da se rane uzrokovane mržnjom ne liječe zlopamćenjem, nego lijekom strpljenja i melemom oprost: oprost koji valja tražiti i dati, poniznom, nesebičnom velikodušnošću.

Bez ove kulture mira, rat uvijek ostaje u zasjedi te vreba ispod pepela krških primirja. S kršćanskom nadom želim i u ovom svečanom trenutku bolno zavapiti: Neka konačno prestane govor oružja i neka se srca otvore zanosnoj zadaći izgradnje mira!

Stoga želim da oni koji su odgovorni za javnu vlast ove plemenite nacije, ohrabrani potporom međunarodne zajednice, uvijek slijede miran put u pronalaženju rješenja teških i osjetljivih a još uvijek neriješenih pitanja, kao što su ona koja se odnose na uspostavu suvereniteta na cijelom nacionalnom teritoriju, povratak izbjeglica, te na obnovu onoga što je ratom porušeno.

Predragi, svoju bih poruku vašemu narodu želio sažeto izreći upravo riječju mir. Tom se riječju uskršli Isus obratio apostolima na dan uskrsnuća. I ja danas želim ponoviti te riječi svim vašim gradovima i krajevima, svakoj obitelji, poglavito onima koje su iskušanije i koje više pate. Mir vama! Hodočasnik pomirenja, Papa, poziva vas da gledate na velik jubilej 2000. godine i da se na taj povijesni susret pripravite nastojeći na vječnim vrijednostima Evanđelja izgrađivati pravedno društvo čiji će članovi biti složni i solidarni.

Vašem velikom i ponosnom narodu, vašoj suverenoj Republici, svim stanovnicima, bez obzira na razliku u jeziku, vjerskoj tradiciji i na osjećaj narodne pripadnosti, posebno Božjoj Crkvi koja je u Hrvatskoj, želim, po zagovoru Svete Djevice Marije, svako istinsko dobro u Gospodinu.

Kao znak obilnih nebeskih milosti, svima nazočnima i svima koji nas slijede preko radija i televizije, te svim stanovnicima Hrvatske, od srca udjeljujem apostolski blagoslov.

Hvaljen Isus i Marija!

GOVOR KARDINALA FRANJE KUHARIĆA U ZAGREBAČKOJ KATEDRALI 10. RUJNA 1994.

Sveti Oče!

U ime prisutnih biskupa, svećenika, redovnika, redovnica, te mladih pripravnika i pripravica za sveti duhovni poziv, kao i u svoje ime, najsrdačnije Vas pozdravljam u zagrebačkoj katedrali, posvećenoj Uznesenju Blažene Djevice Marije na nebo.

Srce nam je prepuno zahvalnosti Trojedinom Bogu za ovaj dan koji je blagoslovljen Vašim dolaskom k nama. Ovaj smo dan dugo željeli i iščekivali. Za tu smo milost usrdno molili. Zaista, Sveti Oče, Vaša prisutnost među nama na ovom svetom mjestu velika je milost Božja, Božji je dar našoj Crkvi i hrvatskom narodu. Ovaj će sretni dan biti neizbrisivo upisan u naše srce i uklesan u našu povijest.

Naša sloboda je otvorila vrata Vašem blagoslovljenom pohodu u Hrvatsku, u Zagreb, u ovu katedralu.

Psalmist nas poziva: "Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar, jer je vječna ljubav njegova!" (Ps 118,1).

Sveti Oče, u ovoj katedrali je srce naše zagrebačke Crkve. Ovdje je prisutno devet stoljeća vjerničke povijesti zagrebačke biskupije. Ta je povijest, često ispunjena teš-

kim iskušenjima, danas okrunjena velikom radošću zbog nazočnosti Vaše Svetosti.

Osnutak zagrebačke biskupije prije 900 godina postao je povijesni uvjet da se Zagreb razvio u glavni grad Hrvatske i postao vjersko, političko, gospodarsko i kulturno središte Hrvatske.

Sveti Oče, ovdje se susrećete s našom poviješću i ulazite u našu sadašnjost da na najsvečaniji način zaključite naš veliki jubilej koji slavimo pod geslom: "U tebe se, Gospodine, uzdam!"

Duša nam je prepuna zahvalnosti za Vaš dolazak. Blagoslovljeni je ovo čas da Vam posvjedočimo i obnovimo svoju odanost i ljubav, da Vašoj Svetosti ponovno izjavimo svoju kušnjama provjerenu vjernost. Mi čvrsto vjerujemo u sve one riječi kojima je Isus Krist izabrao i ovlastio apostola Petra da u njegovo ime upravlja vjerničkom zajednicom – Crkvom, da je vodi putovima istine, da je čuva od napasti i zavodljivosti svijeta, da je posebnom zaštitom Duha Svetoga povezuje u jedinstvu vjere i ljubavi.

"Ti si Petar – Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati" (Mt 16,18). Mi to čvrsto vjerujemo. Stoga nam je riječ Petrova nasljednika svjetlo i izvor sigurnosti da jasno razlikujemo što je dobro a što zlo, da ostanemo u Istini i da nas ne zavede zabluda. Poslanje je Petrovo da tumači Božje misli o čovjeku, o obitelji, o životu i spasenju.

Ta vjernost Petrovim nasljednicima naša je dragocjena baština koju smo naslijedili od prošlih pokoljenja. Kad su se prvi Hrvati, došavši na tlo naše lijepe domovine iz Bijeće Hrvatske, susreli s Isusom Kristom i Evanđeljem i kad su svetim krštenjem počeli ulaziti u zajedništvo Rimokatoličke Crkve, u tom su zajedništvu ustrajali, nikada te vjernosti nisu opozvali.

Kad se u IX. stoljeću dogodila tragična dioba Crkve na Istočnu i Zapadnu, hrvatski knez Branimir piše pismo vjernosti papi Ivanu VIII. Na to pismo Vaš davni prethodnik Ivan VIII. odgovara divnim pismom i blagoslovom s groba svetog Petra knezu Branimiru, cijelom njegovu narodu i cijeloj zemlji njegovoj.

Povodom tih prevažnih događaja za našu Crkvu slavili smo 1979. "Branimirovu godinu" i hodočastili u Rim na grob sv. Petra. Vi ste, Sveti Oče, u bazilici sv. Petra predvodili euharistijsko slavlje na hrvatskom jeziku i uputili nam i ove riječi: "Doista, u ovom susretu nad grobom svetoga Petra kao da se sabrala sva vaša povijest više od trinaest stoljeća, a posebno veliki događaji iz života vaše Crkve, sve od vašeg pokrštenja i ulaska u krilo Rimske Crkve, koja je 'glava i učiteljica svih Crkava'. Ovdje je prisutna vaša lijepa i draga zemlja, sav vaš narod u do-

movini i izvan domovine, vaše davne i sadašnje vjernosti i tjeskobe" (Branimirova godina, Zadar 1980, str. 64).

Sveti Oče, kako nam te riječi, izrečene prije 15 godina u bazilici sv. Petra, sada posebno i blisko zvuče u zagrebačkoj katedrali, na našoj dragoj zemlji na koju ste danas utisnuli cjelov očinske pažnje i poštovanja!

Kardinal Franjo Kuharić pozdravlja Papu

U svima nama sabranima oko Vaše tako nam drage Osobe danas se zaista sabire sva naša prošlost i sadašnjost, naše radosti i žalosti, naše nade i tjeskobe, naše kajanje za sve promašaje ali i pradjedovska i naša zahvalnost i vjernost!

Sveti Oče, neka mi bude dopušteno da iznesem pred Vas neke brojčane podatke da imate uvid u brojno stanje svećenika, redovnika i redovnica te svećeničkih i redovničkih pripravnika i pripravnica za redovnički poziv. Zagrebačka nadbiskupija ima 472 župe u kojima živi oko dva milijuna vjernika zajedno s prognanicima koji su bili prisiljeni napustiti svoje domove i svoje župe zajedno sa svojim svećenicima. I među nama su ovdje prisutni brojni prognanici, svećenici, redovnici i redovnice, ne samo iz Hrvatske nego i Bosne i Hercegovine. U zagrebačkoj nadbiskupiji u ovom ratu opustošene su 24 župe.

Krajem 1993. godine broj dijecezanskih svećenika u zagrebačkoj nadbiskupiji iznosi 587, a redovničkih 301. Broj redovnica u 29 kongregacija, uključujući pet kontemplativnih zajednica, iznosio je 1.929. Ovdje je među nama zajednica karmelićanki prognanih iz svoga samostana u Šaregradu, đakovačka biskupija. U nadbiskupiji djeluju i neki svjetovni instituti kao što su "Surad-

nice Krista Kralja", Franjevački svjetovni red, "Djelo Marijino", Neokatekumeni, Cursillo.

Krajem godine 1993. bilo je u našoj nadbiskupiji 106 sjemeništara dijecezanskih i 77 redovničkih; 132 dijecezanska bogoslova i 126 redovničkih. Broj novakinja je iznosio 51, a kandidatice 84. U nadbiskupiji imamo dva Karmela, jedan samostan klarisa i jedan sestara od Pohođenja Marijina.

U Republici Hrvatskoj u 11 biskupija ima 1.497 župa. Dijecezanskih svećenika 1.577, a redovničkih 705. Broj redovnica iznosi 3.800. Dijecezanskih bogoslova bilo je koncem 1993. godine 279, a sjemeništara 232; redovničkih bogoslova bilo je 174, a sjemeništara 153. Novakinja je bilo 76, a kandidatice 141. (U spomenutu brojku cijele Hrvatske uključena je i zagrebačka nadbiskupija). Napominjem da na području zagrebačke biskupije boravi prognana i Franjevačka bogoslovna škola iz Sarajeva, dijecezanski bogoslovi vrhbosanske nadbiskupije sa svojim profesorima borave u Bolu na Braču, hvarska biskupija.

To su brojevi koji odražavaju stanje duhovnih zvanja u zagrebačkoj nadbiskupiji i u Hrvatskoj. Sada vidimo koliko nam nedostaje svećenika, redovnika i redovnica za pastoralni rad kad su nam otvorene sve škole, bolnice, zatvori, vojska kao i drugi načini pastoralnoga rada! Ipak, naša je Crkva uputila u misijske zemlje stanoviti broj redovničkih i dijecezanskih svećenika kao i redovnica.

Tijekom velikih iskušenja za Crkvu brojni svećenici, redovnici i redovnice uz brojne vjernike svjedočili su svoju vjernost i ustrajnost u svetom pozivu uz cijenu raznih odricanja i poniženja, čak i do mučeništva. Znak i simbol svih tih iskušenja i ustrajne vjernosti Bogu i Crkvi bio je i ostaje zagrebački nadbiskup i kardinal Alojzije Stepinac, sada sluga Božji. On u svom svjedočanstvu sabire svjedočanstva vjernosti svećenika, redovnika, redovnica i nebrojenih vjernika. Sav prožet Evanđeljem bio je zauzet za čast Božju, slobodu Crkve i naroda za dostojanstvo i pravo svake ljudske osobe prije onoga svjetskog rata, za vrijeme rata i poslije rata! Crkvu je ljubio svim srcem, a Petrovim nasljednicima bio je nepokolebljivo odan i vjeran.

Kao zatočenik umro je u Krašiću 10. veljače 1960. Njegov je grob ovdje u katedrali i na tom grobu već 34 godine ne prestaje molitva vjernika!

Njegov časní grob učinio je ovu katedralu privlačnom i toplom! Cilj hodočasnika! Ali ova je katedrala postala velika ispovjedaonica u kojoj se ispovijeda svaki dan!

Kanonici i njihovi suradnici prebendari prema stalnom rasporedu stoje vjernicima na raspolaganju da u sakramentu pomirenja očiste i smire svoju savjest darom otkupljenja Isusa Krista!

Uz slugu Božjega Alojzija Stepinca držim prikladnim, Sveti Oče, spomenuti i sluge Božje za koje se vodi postupak po kanonskim propisima za proglašenje blaženima. To su: franjevac Vendelin Vošnjak, umro u Zagrebu 18. ožujka 1933. profesor laik Ivan Merz, umro u Zagrebu 10. svibnja 1928, zagrebački pomoćni biskup Josip Lang, umro u Zagrebu 1. studenoga 1924, franjevac Ante Antić, umro u Zagrebu 5. ožujka 1965.

Spomenute sluge Božje možemo držati svjedocima svetosti naše Crkve koju su živjeli u prošlosti i svjedoče u sadašnjosti toliki pravedni očevi i požrtvorne i pobožne majke, toliki čestiti mladići i djevojke, toliki svećenici, redovnici i redovnice! Ako je život Crkve i potamnjen grijesima njezinih sinova i kćeri, ipak je protkan i svjetlom svetosti tolikih svetih muževa i žena!

Sveti Oče! Smatramo da je najveća vjerodostojnost Crkve u svetosti njezinih sinova i kćeri, osobito u svetosti njezinih biskupa, svećenika, redovnika i redovnica. Oni su svojom svetošću kvasac duhovne i moralne obnove u Crkvi, da onda Crkva bude kvasac moralnog ozdravljenja u narodima, u svijetu! Stoga smo ovdje u ovoj drevnoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u nebo, okupljeni oko Vas, Sveti Oče, da s otvorenim srcem čujemo Vašu očinsku i učiteljsku riječ poticaja, ohrabrenja i oduševljenja za Isusa Krista i Evanđelje. Srdačna Vam hvala, Sveti Oče!

Sveti Oče, dopustite mi sada ovdje u katedrali izraziti iskrenu zahvalnost svima koji su uložili svoju molitvu, svoj dar i svoj rad u pripremanju za Vaš blagoslovljeni posjet! Zahvaljujem hrvatskom vrhovništvu! Zahvaljujem Poglavarstvu hrvatskoga glavnog grada Zagreba koji također slavi svoj 900-godišnji jubilej zajedno sa zagrebačkom nadbiskupijom! Zahvaljujem svim ustanovama i poduzećima kao i pojedincima koji su se uključili velikodušno u pripravu! Zahvaljujem Hrvatskoj televiziji, radiju i tisku koji su posvetili punu pozornost posjetu Vaše Svetosti i učinili su ga već nazočnim u svakom domu, da bude prisutan i u svakom srcu dobre volje!

Zahvaljujem za revnost i rad crkvenog Odbora za pripravu Vašeg dolaska, biskupima, svećenicima, redovnicima, redovnicama, svim suradnicima i suradnicama! Zahvaljujem svim radnicima koji su radili na ulicama i na hipodromu s ljubavlju i radošću! Svi su radili pod geslom: "U Tebe se, Gospodine, uzdam!"

Sveti Oče, sa srcem i vjerom Vas primamo! Dobro nam došli! Po zagovoru Presvete Bogorodice i Majke Crkve, kojoj Vi s geslom "Totus tuus!" svim srcem pripadate, zazovite na sve nas, na naše dobročinitelje, na naše patnike, na naše nade sve Božje blagoslove za sadašnjost i budućnost! Vaš apostolski blagoslov očekuje cijela naša Crkva i cijela naša domovina! "U Tebe se, Gospodine, uzdam!"

GOVOR SVETOGA OCA U ZAGREBAČKOJ KATEDRALI

Uzoriti gospodine Kardinale,
draga braćo biskupi,
dragi svećenici i sjemeništarci, redovnici i redovnice!

Radostan sam što se mogu susresti s vama u ovoj katedrali koja je duhovno središte nadbiskupije. Srdačno pozdravljam ne samo vas ovdje nazočne, nego i sve one kojima obveze, zdravstveno stanje ili druge poteškoće nisu dopustile da sudjeluju na ovom skupu zajedništva i molitve. Vi ste izabrani dio Božjeg naroda koji je u Hrvatskoj i zato je dolično da vam se, prilikom Papina posjeta, posveti posebna pazomost.

Dragi svećenici i dragi redovnici, kardinal Alojzije Stepinac, čiji zemni ostaci počivaju u ovoj katedrali, često vas je nazivao "zjenicom svojih očiju". I dobro je govorio, jer ste upravo vi u središtu skrbi Crkve, budući da od vaše službe umnogome zavisi njezino djelovanje u svijetu. Snagom svetog reda i poslanja koje ste primili od biskupa, pozvani ste da među današnjim ljudima obnavljate službu Krista proroka, svećenika i kralja.

Potrebni ste ne samo Crkvi nego i društvenoj zajednici koja treba svećenike i Bogu posvećene osobe. Doista, današnji čovjek, iako to može drugačije izgledati, osjeća u sebi, na osobit način, živu potrebu za Bogom. Samo materijalna dobra nisu dostatna. Srce je čovjeka nemirno i u neprestanom traženju onoga što može dati smisao i vrijednost ljudskom životu. Svećenici su potrebni svijetu, jer je Krist potreban svijetu. Bogu posvećene osobe potrebne su, jer čovjek mora biti neprestano pozivan na duhovne i vječne vrijednosti.

Budite uvijek duboko uvjereni da budućnost Crkve velikim dijelom zavisi od svetih svećenika i redovnika, zaljubljenih u Krista i punih žara za brata čovjeka; svećenika i redovnika koji su jedno srce i jedna duša sa svojim biskupima i svojom subraćom; svećenika i redovnika koji studijem i molitvom produbljuju riječ Božju, da bi iz nje crpli pomoć i svjetlo za svoj Bogu posvećeni život i svoje svakodnevno pastoralno djelovanje.

Sve to se ne improvizira nego se postiže za vrijeme duge pripreve u sjemeništu, a potom se mora stalno otkrivati i produbljavati. Misleći na svećenički odgoj, vrlo mi je drago od srca pozdraviti ovdje prisutne sjemeništarce koji su nada za budućnost Crkve. Predragi, živite godine provedene u sjemeništu kao razdoblje velike "prisnosti" s Kristom. Naučite upoznati Njegovo "srce", da bi postali svećenici po Božjem srcu, žive i vjerne slike Dobrog Pastira.

Pred vama je, predragi svećenici i redovnici, težak zadatak: pomiriti ljude s Bogom i čovjeka s čovjekom. To

Sv. Otac Ivan Pavao II govori u katedrali

je vaša hitna dužnost, poglavito u sadašnjem teškom povijesnom trenutku, kada je ovaj apsurdni i okrutni rat opustošio balkanske zemlje, okomivši se i na vašu domovinu, iskopavši ponor mržnje koji samo Evanđelje može nadvladati. Vi svećenici, koji za vrijeme svete mise proživljavate i uprisutnjujete "u osobi Krista" golgotsku žrtvu, pozvani ste da budete uvjereni svjedoci Onoga koji umirući nije oklijevao reći: "Oče, oprosti im!" Gledajući u vas, na sakrament ispovijedi koji podjeljujete i, posebno, slijedeći vaš velikodušni primjer, neka vaš narod smogne snage da oprosti i, kad je potrebno, da traži oprost. Za to je potrebna poniznost i otvorenost duše, ljubav prema istini i traženje pravoga mira. Vama, apostolima i svjedocima oprosta i pomirenja, povjeravam tu tešku ali neizbježnu zadaću.

Budite vjerni svom svećeničkom pozivu. Neka euharistija i molitva budu smisao vašeg apostolata, ohrabreni spoznajom da Božji Duh pobjeđuje zlo i da je njegova milost jača od ljudske zloće, da će ljubav a ne mržnja imati posljednju riječ.

U nasljedovanju Krista neka svijetli vaša vjernost celibatu koji vam omogućuje da se nepodijeljena srca posvetite službi Gospodinu i bližnjemu.

U ovom trenutku osjećam dužnost pohvaliti tolike svećenike, redovnike i redovnice koji su znali, u tragičnim danima ovoga rata, dijeliti s narodom sudbinu prognanika, prilagodivši se životu u ponižavajućim i nestalnim prilikama. Predragi, budite i dalje bliski tim vašim vjernicima kojima je potrebna vaša ljubav i vaša nesebična služba da se odupru sadašnjim nevoljama te da sačuvaju živu nadu u bolju budućnost.

Neka iz vaših riječi i iz vašega ponašanja uvijek zrači jasno uvjerenje da su svi ljudi, pripadali oni bilo kojem narodu ili etničkoj grupi, sinovi istog Oca koji je na nebesima.

Bez obzira na sadašnje teške prilike, u toj perspektivi treba vidjeti i ekumenski dijalog, koji je toliko na srcu vama i vašim Pastirima. Vjerni zapovijedi Gospodina, nemojte sustati na tom putu. U svoje vrijeme, On će znati okruniti vaše napore željenim plodovima.

Tijekom stoljeća, svijetli primjeri svećenika i redovnika Hrvata ostavili su izvrsnu duhovnu baštinu. Posebno mislim na vaša dva kanonizirana sveca: na franjevca Nikolu Tavelića i na kapucina Leopolda Bogdana Mandića. Vrlo mi je drago što danas mogu predati kardinalu Kuhariću, predsjedniku Hrvatske biskupske konferencije, jednu relikviju svetog Leopolda, velikog sveca sakramenta ispovijedi. Ovaj vrsni sin vašeg naroda neka, i po ovom znaku, bude poticaj svima da ono što propovijedate riječju, ostvarite i životom.

Iz dugog niza muževa i žena koji su se u naše vrijeme istakli življenjem kršćanskih vrlina, želim spomenuti sluge Božje: Josipa Langa, pomoćnoga zagrebačkog biskupa, franjevce Antu Antića i Vendelina Vošnjaka, kao i Ivana Merza, istaknutog laika u svjedočenju Evanđelja. Najsvjetliji lik je, bez sumnje, nadbiskup i kardinal Alojzije Stepinac. Svojom nazočnošću, svojim radom, svojom hrabrošću i strpljivošću, svojom šutnjom i, napokon, svojom smrću, pokazao je da je istinski čovjek Crkve. Spremno je prinio sebe kao najveću žrtvu, samo da ne bi zaniijekao vjeru. Ma gdje bio, na slobodi, u zatvoru, i za vrijeme prisilnog boravka u Krašiću, kao pravi Pastir, uvijek je bdio nad svojim stadom. U trenutku kada je uvidio da se preko političkih udruženja želi napraviti razdor među svećenstvom i odijeliti Božji narod od Rimske Crkve, nije oklijevao oduprijeti se svom snagom, plativši tu hrabrost uzništvo i pritvorom.

U tom trenutku uzburkane nacionalne povijesti, on je tumačio najautentičniju tradiciju vašeg naroda koji je od samog početka svog obraćanja Kristu uvijek ispovijedao duboko zajedništvo s Petrovom Stolicom. To sam već naglasio 1979. godine za vrijeme svečanoga euharistijskog slavlja prigodom hrvatskog nacionalnog hodočašća. Tada sam istaknuo "Ljubav i privrženost Hrvata prema Rimskoj Crkvi i Katedrali svetog Petra", pozvavši se na Poslanicu hrvatskom narodu i svećenstvu pape Ivana VIII. u kojoj je između ostalog napisao: "S očinskom vas ljubavlju grlim i raširenih ruku primam" (Insegnamenti, vol. II/1, 1979, str. 1024 s.).

Nova vremena traže i prikladne metode evangelizacije. Uspostava demokratskog sustava u Hrvatskoj otvorila je nove mogućnosti pastoralnog djelovanja na području školstva, sredstava društvenog priopćivanja, dušobriž-

ništva vojnika, bolesnika i zatvorenika. Potrebno je iskoristiti te mogućnosti i dati dokaz kreativnosti, u punom skladu s biskupima i svim članovima prezbiterija svoje kao i ostalih biskupija.

U tu pažljivu pastoralnu brigu, koja mora obuhvatiti sva područja ljudskog djelovanja, uklapa se dragocjeni doprinos braće redovnika koji, prikladno vrednovani, mogu djelotvorno doprinijeti izgradnji kršćanske zajednice.

Također je nužno i hitno promicati dobro osposobljen laikat koji će znati surađivati s vama, osobito na području kateheze i socijalne skrbi, i tako vam omogućiti da se više posvetite vašoj posebnoj ministerijalnoj službi.

Posebno se sada želim obratiti časnim sestrama. Drage sestre, dobro poznajem vaše radosno svjedočenje ljubavi prema Isusu Kristu i prema braći ljudima. Poznate su mi vaše nade kao i vaši problemi i sve vaše patnje. Vrlo cijenim vaše djelovanje u župama, gdje radite kao katehiste, sakristanke, orguljašice. Cijenim vaš rad s djecom i sa starcima te vašu službu u bolnicama. Pozivam vas: ustrajte radosno u evangelizaciji i u svjedočenju ljubavi. Gospodin je s vama i služi se i vašim radom, koliko dragocjenim toliko skrovitim, da bi nastavio svoje djelo spašavanja među narodima ove, Njemu tako drage zemlje.

Na kraju, upućujem svoje najtoplije pozdrave sestrama koje žive u klauzuri: klarisama, bosonogim karmelićankama te benediktinkama. Kardinal Stepinac je sve poduzeo da bi podigao samostan sestara karmelićanki u Brezovici. Želio je da njegova biskupija ne bude lišena jedne oaze molitve odakle bi se dizali neprestani zazivi za svećenike, za redovnike i za sav hrvatski narod. Drage redovnice u klauzuri: ostanite vjerne vašoj izvornoj karizmi. Vi ste kontemplativna duša Crkve: ustrajte u pozivu da budete budni čuvari Apsolutnog, stalno u dijalogu s Bogom, da biste mu prikazivale "radosti i nade, tuge i tjeskobe današnjega čovjeka" (GS, I), te isprosile milosrđe i oprostjenje koje treba razliti na toliku braću i sestre u nevolji. Hrvatskom svećenstvu i redovništvu i cijelom hrvatskom narodu vrlo su potrebne vaše molitve i vaše svjedočenje potpunim predanjem života koji sve stavlja na kartu vječnosti.

U ovoj velebnoj katedrali, koja čuva uspomenu na tolike slavne ljude vašega naroda, sa zahvalnošću se sjećam blagopokojnog kardinala Franje Šepera, kojega sam osobno poznao i cijenio. Kao pastir ove nadbiskupije i kasnije prefekt Kongregacije na nauk vjere, dao je dragocjeni doprinos u službi Crkve.

Dragi svećenici, sjemeništarci, redovnici i redovnice, na kraju ovog susreta povjeravam vas Majci Božjoj koju hrvatski narod voli zazivati kao vlastitu "Kraljicu". Pravi

odnos čovjeka s Isusom Kristom mora biti praćen i iskrenom pobožnošću prema Mariji, Njegovoj i našoj najdražoj Majci. Neka vas Marija prati uvijek i neka vodi vaše korake u službi Crkve i naroda. S tim željama, svima vama, vašoj rodbini i svima onima koji su povjereni vašoj pastoralnoj skrbi, od srca podjeljujem svoj blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!

PROPOVIJED SVETOGA OCA ZA VRIJEME MISE NA HIPODROMU

"Ti si Krist" (Mk 8, 29). Tim riječima Evanđelja današnje liturgije, Petar, u ime svoje i u ime apostolskog zbora, javno ispovijeda svoju vjeru u Isusa, Sina Božjega.

Istu ispovijest vjere Petrov nasljednik obnavlja danas, zajedno sa svojom braćom ove starodrevne i slavne Crkve zagrebačke, na svečani i radosni dan kada se slavi 900. obljetnica njezina ustanovljenja.

U otajstvu zajedništva svetaca, ujedinjeni su u ovom slavlju vjernici današnjice s pokoljenjima koja su im prethodila. Danas se sjećamo početaka kršćanstva u ovoj zemlji, ne samo zato što smo potaknuti razumljivim osjećajima ljubavi prema vlastitim korijenima, nego poglavito radi toga da zahvalimo Duhu Božjem koji je tijekom 900 godina stalno krijepio ovu Crkvu i dao da bude živi znak ljubavi nebeskog Oca u hrvatskoj zemlji.

Ti si Krist! Tu su ispovijest vjere među slavenskim narodima prvi izgovorili Hrvati. Nastanivši se u ovom kraju u prvoj polovici VII. stoljeća, susreli su se s kršćanstvom koje je u to vrijeme cvjetalo, u Panoniji i Dalmaciji. Prvi dodir između Svete Stolice i hrvatskog naroda dogodio se prije više od XIII. stoljeća kada je papa Ivan IV, podrijetlom iz Dalmacije, poslao u ove krajeve opata Martina. Djelo evangelizacije nastavilo se preko misionara koji su došli iz Rima. Ono se obogatilo u slijedećim stoljećima, plodovima proizašlim iz djelovanja svete braće Ćirila i Metoda.

Dvojica slavenskih apostola doista su značajno utjecali na vjerski i kulturni razvitak cijeloga Balkanskog poluotoka. Njihovo je djelo ostavilo duboke tragove u liturgiji i jeziku nekih krajeva Hrvatske, u kojima se do prije nekoliko godina staroslavenskim jezikom slavila rimska liturgija.

Ti si Krist! Zagrebačka je Crkva naslijedila vjeru starokršćanske baštine kontinentalne Hrvatske. To svjedoče brojni sveci: sveti Kvirin, biskup Siska; sveti Euzebije i Polion čitač, iz Vinkovaca. Njima se pridružuju sveci iz

Oko milijun vjernika prisustvuje Papinoj misi na hipodromu

dalmatinskih i istarskih krajeva: sveti Venancije i Dujam iz Solina, te sveti Mavro iz Poreča.

Iz tih korijena rasla je kroz devet stoljeća duhovna zgrada zagrebačke katoličke zajednice, uklopivši se u zajedništvo lokalnih Crkava.

Kako ne zahvaliti Bogu za sve to? Kako mu ne zahvaliti za činjenicu da je većina Hrvata ostala stalno vjerna Rimu i da su zbog toga bili sposobni suprotstaviti se tolikim teškoćama i nadvladati ih?

U ovom trenutku mislim na svijetle likove brojnih svetaca vaših sunarodnjaka, koje vi dobro poznate. S uzbuđenjem mislim, posebno, na stranicu vaše suvremene povijesti, stranicu vjernosti Kristu i Vrhovnom Svećeniku, napisanu u godinama neposredno nakon drugoga svjetskog rata. Zagrebački nadbiskup, kardinal Alojzije Stepinac bio je protagonist te povijesne stranice, plativši patnjama i kušnjama svake vrste svoju hrabru privrženost Evandelju.

Sva ta povijest milosti postaje danas za sve poticaj da razmišljate o sadašnjosti i poziv da izgrađujete budućnost koja je pred vama. Ta povijest postaje, prije svega, poziv da, puni pouzdanja, uzdignete svoju žarku molitvu za mir.

Misao s nostalgijom leti u vrijeme kada su u ovim krajevima svi vjernici bili u punom zajedništvu i kada su svjedočili, svatko vlastitom kulturom i vlastitim osjećajima, istu privrženost Kristovu Evandelju.

Sadašnje tragične podjele i napetosti ne smiju biti uzrokom zaborava da mnogi elementi ujedinjuju narode koji su danas u ratu. I zato je hitno i nužno skupiti sve ono što ujedinjuje – a to nije malo – i time graditi nove perspektive bratske solidarnosti.

Mir na Balkanu – to posebno želim istaknuti u ovom trenutku patnje – nije utopija! Dapače, mir se nameće kao perspektiva povijesnog realizma!

Narodi ovih krajeva međusobno su se kroz stoljeća prihvaćali, ostvarivali su mnogovrsne razmjene u području umjetnosti, jezika, pisma, kulturnoga narodnog blaga. Zar nije zajedničko bogatstvo i tradicije vjerske snosljivosti, koja se održala kroz gotovo jedno tisućljeće, pa i kroz vrlo tamna razdoblja povijesti? Ne, ne može se vjeri pripisivati fenomen nacionalističkih nesnosljivosti koje haraju ovim krajevima! To vrijedi ne samo za kršćane različitih crkvenih pripadnosti – koje Bog danas poziva na posebno zalaganje da se postigne puno zajedništvo – nego i za vjernike drugih vjeroispovijesti, posebno za muslimane koji su znakovito prisutni na Balkanu. Svi su

oni pozvani ostvariti civiliziran suživot, u međusobnom poštovanju.

Ti, zagrebačka Crkvo, koja danas slaviš 900 godina milosti Gospodnje, pozvana si, zajedno s drugim Crkvama u Hrvatskoj, da budeš apostol obnovljene sloge. Ne podsjeća li nas Koncil da je Crkva "sakrament" ne samo prisnog jedinstva s Bogom, nego i jedinstvo cijeloga ljudskog roda (*usp. Lumen gentium, 1*).

U ovim krajevima, danas stavljenim na toliku kušnju, vjera mora ponovno postati snaga koja ujedinjuje i daje dobre plodove, poput rijeka koje protječu ovim zemljama. Kao Sava, koja izvire u Sloveniji, protječe vašom domovinom, nastavlja uz hrvatsku i bosanskohercegovačku granicu te u Srbiji utječe u Dunav. Dunav je druga velika rijeka koja povezuje hrvatsku i srpsku zemlju s velikim zemljama Istočne, Srednje i Zapadne Europe. Te dvije rijeke se susreću, isto kao što su pozvani na susret i razni narodi koje one povezuju. To posebno moraju ostvariti dvije kršćanske Crkve, Istočna i Zapadna, koje upravo u tim krajevima oduvijek žive zajedno.

U toj metafori rijeka možemo skoro zapaziti tragove puta kojim Bog od vas traži da kročite u ovom teškom povijesnom trenutku.

To je put jedinstva i mira koji nitko ne smije izbjegavati. Njega iziskuje sam razbor, još prije vjere.

Nije li povijest stvorila tisuće neraskidivih veza među vašim narodima? Vaši jezici, iako različiti, nisu li među sobom tako bliski da se međusobno sporazumijevate i razumijete više nego je to slučaj u ostalim dijelovima Europe?

I zemljopisni položaj balkanskih zemalja nameće se kao graditelj mira, jer su te zemlje obvezatan prolaz između Bliskog istoka i Srednje Europe. Upravo zbog toga u prošlim je stoljećima ovdje cvjetala trgovina, razmjena raznih dobara i poduzetništva, i to sve na dobrobit i blagostanje svih. U toj perspektivi nalazi se i budućnost Balkanskog poluotoka. U suradnji i solidarnosti narodi Balkanskog poluotoka moći će se suočiti s mnogim problemima i riješiti ih. Napredak i dobro naroda na Balkanu imaju samo jedno ime: Mir!

Bez obzira na ljudske račune, na taj hitni zadatak ti, zagrebačka Crkvo i Crkvo u cijeloj Hrvatskoj, pozvana si jednim kategoričkim moralnim imperativom. Imperativom koji se neodoljivo pojavljuje u svakoj vjerničkoj savjesti, svaki put kad usne izgovore molitvu "Oče naš". Tim nas je riječima Krist učio kako se trebamo obraćati Bogu. "Oče": riječ slatka, ali i vrlo zahtjevna! Ako nam je, dakle, Bog Otac, onda svi mi jesmo i moramo biti braća. Prije svih razlika, postoji duboko temeljno jedinstvo koje ujedinjuje svako ljudsko stvorenje. Mi kršćani,

pozvani smo da to jedinstvo svjedočimo posebnom snagom i odgovornošću.

Zar ne bi bila nedopustiva dvoličnost ponavljati "Oče naš", dok se gaje osjećaji srdžbe i zavisti ili čak namjere nasilja i osvete?

"Oče naš" uistinu sadrži u srži određeni nacrt društva koje ne samo da isključuje svako nasilje nego se u svakom svom vidu izgrađuje prema načelima bratske solidarnosti.

Radi se o društvu shvaćenom kao jedna velika obitelj u kojem se pojedinci i skupine osjećaju, bez ikakve diskriminacije, poštovani i voljeni. Ova kultura solidarnosti prenosi se posebno iskustvom u obitelji. Međunarodna godina posvećena obitelji poziva nas da upravo obitelji posvetimo posebnu pozornost. Nužno je da obitelji postanu istinske "škole ljubavi": obitelji duboko ujedinjene i otvorene cijelom društvu; obitelji u kojima je ljudski život prihvaćen sa svetim poštivanjem od trenutka začeća i gdje se odgaja za ljubav prema svakom ljudskom biću, bez podjele na prijatelje i neprijatelje. Kad bismo ljubili samo one koji nas ljube – opominje nas Gospodin - kakvu bismo plaću imali? "Zar i carinici ne čine to isto?" (Mt 5,47).

Ta divna slika društva izložena je, nažalost, ljudskoj krhkosti. Zato nam i sama molitva Gospodnja pokazuje pravi put kojim nam je krenuti nakon svakoga našeg posrtaja: to je put praštanja. "Otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim."

Predragi, moramo pažljivo razmišljati nad snagom riječi "kako", nad obećanjem i nad prijetnjom koju taj prilog sadrži. Prijetnja: samo ono srce koje se oslobodilo svake mržnje može primiti Božje oprostjenje. Obećanje: nema osude za onoga koji se, iako kriv, pokaje i sam bude milosrdan prema svojoj braći."

Vrijeme je da zagrebačka Crkva, kao i cijela Crkva u Hrvatskoj, postane promicateljica međusobnog oprostjenja i pomirenja. "Tražiti oprost i sam oprostiti": tako bi mogla biti sažeta zadaća koja je pred svima, ako se žele postaviti čvrste pretpostavke za postizanje istinskog i trajnog mira.

To je, draga braćo i sestre, predaja 900. obljetnice kršćanstva koju danas slavite. Pozvani ste da budete dostojni nasljednici vjernika, vaših prethodnika, ugledavši se na vaše mučenike i svece.

Tu vam predaju danas ostavlja Petrov nasljednik dok vas toplo i srdačno pozdravlja. Svoj pozdrav upravljam u ovom trenutku prije svega časnom bratu, kardinalu Franji Kuhariću, vašem dragom pastiru, njegovim pomoćnim biskupima i biskupima cijeloga hrvatskog episkopata koji su prisutni na ovoj svetoj misi. Pozdravljam i svećenike,

redovnike, redovnice i sve članove Božjeg naroda, posebno mlade, bolesnike i obitelji. Pozdravljam prognanike i sve one koji trpe zbog rata na Balkanu. Upućujem svoj pozdrav i Predsjedniku Republike i predstavnicima vlasti čija nazočnost na ovom slavlju osnažuje vrijednosti i značenje neprekinutih veza i sklada između hrvatskog naroda i Svete Stolice.

Cijeli ovaj dragi narod preporučujem zagovoru Presvete Djevice, toliko čašćene u ovoj nadbiskupiji i u cijeloj Hrvatskoj. "Majka Božja od Kamenitih vrata", zaštitnica grada Zagreba, neka utvrdi nakane koje ova obljetnica bude u dušama pastira i vjernika tako slavne Crkve.

Ono što osjećamo u ovom svečanom trenutku najbolje je izrečeno u himnu hvale i zahvale "Tebe Boga hvalimo". Taj drevni hvalospjev završava se zdušnim zazivom Bogu da spasi svoj narod: "Spasi svoj narod, Gospodine."

To je zaziv koji se danas diže kao krik iz naših srdaca: spasi, Gospodine, svoj narod koji živi u Hrvatskoj; spasi narode na Balkanskom poluotoku i sve one koji u bilo kojem kraju Zemlje još traže mir. Spasi, Gospodine, svoje narode!

Spasi nas, Gospodine. Samo se u tebe uzdamo: "U tebe se, Gospodine, uzdam, ne daj se da se ikada postidim!" Hvaljen Isus i Marija!

OPROŠTAJNI GOVOR SVETOGA OCA U ZAGREBAČKOJ ZRAČNOJ LUCI

Gospodine Predsjedniče,
gospodo predstavnici Vlade,
uzoriti gospodine Kardinale i draga braćo biskupi,
draga braćo i sestre!

Moj boravak među vama bliži se kraju. Prije nego se oprostimo, želim vam najtoplije zahvaliti za ugodno gostoprimstvo koje ste mi priredili i za tolika očitovanja prijateljstva i poštovanja koja su pratila ovaj moj kratki, ali sadržajan boravak ovdje u Zagrebu.

Zahvaljujem ponajprije Bogu koji je htio da budem među vama, da skupa proslavimo 900 godina života nadbiskupije, i da mu zahvalimo što kroz tih devet stoljeća vašoj zajednici nikada nije uskratio svoje milosrđe i svoju svemoguću pomoć.

Vama, gospodine Predsjedniče, i svim predstavnicima vlasti, upućujem riječ zahvale za sve što je učinjeno da moj boravak u Zagrebu bude ugodan i koristan.

Vama, gospodine Kardinale, i vama dragim pastirima ove Crkve, hvala za opipljivo svjedočenje vjere i ljubavi koje ste, zajedno s cijelom crkvenom zajednicom, iskazali Petrovu nasljedniku koji je želio s vama podijeliti osjećaje slavlja i nade.

Vama, vjernici ove drage nadbiskupije i cijeloga hrvatskog naroda, najsrdačnije zahvaljujem i najtoplije vas sve pozdravljam.

Mir vama! To je želja koju ponavljam u trenutku povratka u Rim. Ovaj moj put želio je biti hodočašće mira i zajedništva.

Dragi Hrvati, nakon susreta s vama, još više cijenim vašu kršćansku i građansku zauzetost. U vama sam susreo vjernike snažne u kušnjama i velikodušne u preuzimanju tereta i teškoća tolikih osoba, pogođenih bolnim događajima ovih godina.

Oснаženi iskustvima sazrelih kroz prošlost, koja nije uvijek bila obilježena radosnim događajima, pozvanim ste danas graditi bolju budućnost, aktivno sudjelujući u javnom životu i dajući vaš nezamjenjivi doprinos učvršćenju demokratskog sustava, dobrom funkcioniranju institucija, usavršavanju pravne države. Nikada nemojte zaboraviti da vjera pokazuje svoju plodnost kada je u stanju podržavati inicijative dobrote, snošljivosti i opraštanja.

Vaša povijest neka uistinu bude "učiteljica" sadašnjice. Vaši korijeni sežu u tradiciju od više od 13 stoljeća vjernosti evanđeoskim vrednotama. One su donijele vašim predcima plodove snošljivosti i razumijevanja, izraženih u poštivanju i suradnji sa susjednim narodima, pa i onda kad se trebalo boriti da bi vaš narod ponovno postigao samostalnost.

Budite na visini tih njihovih primjera. Tomu vas potiče sama suvremena povijest i vaše Zemlje i Europe. Ovo stoljeće značilo je za mnoge narode teško i često mučno traženje nezavisnosti i mira. Događaji koji su se odigrali na europskom kontinentu posljednjih godina, snažno su istakli nedvojbeno činjenicu: Bilo veliki bilo mali narodi, svi su oni dio velike obitelji naroda – mislimo prje svega na one europske – i svaki narod ima pravo na opstanak. Imao sam prilike o tome govoriti prošle godine u Tallinnu, za vrijeme mog posjeta baltičkim zemljama, naglasivši da su "prava ljudske osobe i prava naroda temelji ljudske, kršćanske, demokratske i europske civilizacije" (L'Osservatore romano, 12. rujna 1993, str.1). Svaki narod ima pravo na političko priznanje. Nisu u prošlosti nedostajala povijesna iskustva raznih europskih naroda ujedinjenih u federalne

države, kao što je to bila i Republika Jugoslavija: nakon drugoga svjetskog rata ona je bila uređena kao federacija južnih Slavena.

Svojestvo je naravi federacije da se pojedini narodi slobodno ujedinjuju u jednu državu. Ipak, svaki od njih, u određenim okolnostima i pod određenim uvjetima, može izaći i organizirati se kao samostalna država. To se dogodilo i 1989. u bivšoj jugoslavenskoj federaciji. Svaka od republika koje su nastale kao plod tog procesa ima pravo na vlastitu suverenost, koja joj ne može biti zaničkan od međunarodnog poretka.

Ako se imaju pred očima ove osnovne norme etičko-pravnog međunarodnog poretka, mora se jasno utvrditi da rat koji je izbio na Balkanu, i koji još uzrokuje brojne žrtve, nema nikakvo opravdanje. Potrebno je zalaganje svih da što prije završi i da se pokrene konstruktivni proces mira.

Dragi građani Zagreba, dragi Hrvati, uvijek gledajte naprijed! Imajte hrabrosti oprostiti i prihvatiti bližnjega. Očito, oprostiti ne znači odustati od zakonskih sredstava pravne države, kojoj je dužnost voditi istragu protiv počinitelja zločina. Oprostiti znači osloboditi srce osjećaja osvete, koja nije spojiva s izgradnjom kulture ljubavi u kojoj sudjeluje svojim vlastitim doprinosom svaki čovjek dobre volje.

Mir pretpostavlja da u temelju svake inicijative budu uvijek iskrena volja za dijalogom, poštivanje prava svakog pojedinca, kao i nacionalnih manjina, nastojanje oko međusobne snošljivosti. Budite čvrsto uvjereni da dobro mira ima svoj zadnji temelj u srcu samoga Boga.

Sami ste neposredno iskusili u kakve zablude može pasti jedno društvo koje u svoje temelje stavlja odbijanje Boga i prezir božanskog zakona. Kada se to dogodi, čovjek više nije prvotno dobro države, nego postaje objekt i sredstvo za postizanje protuljudskih ciljeva. Prošlost i suvremena povijest uče nas da prava vjera u Krista daje najsigurniji oslonac za očuvanje i promicanje ljudskog dostojanstva.

I vi, žrtve rata: ranjenici, siročad, udovice, prognanici, izbjeglice, ostanite vjerni Kristu patniku.

Gotovo prije 500 godina, Marko Marulić, otac hrvatske književnosti, u prilikama sličnim današnjima, izrazio je užas vjernika pred tolikim patnjama koje su morali podnositi. Obraćajući se Bogu vapio je: "Tebi vičemo tužeći u plaču", ali je potom nastavio s kršćanskom nadom: "Ako s nami stati budeš, Gospodine, hoće se odvratiti narod ki sad gine."

I vi, Hrvati koji danas živite, možete računati na snagu koja dolazi od vjere.

U ovom trenutku, kad se ponovno vrećam u Vatikan, sa sobom, kao uspomenu, nosim vaša lica, vaše oči u kojima sam čitao žarku želju da se sadašnjica popravi i da budućnost procvjeta. Svima, posebno mladeži, još jednom dovikujem: Budite hrabri!

Kao što su vaši pređi imali snage izdržati sve teškoće utječući se bogatstvu vjere, tako i vi, kršćani Zagreba i Hrvatske, znajte uvijek naći u Kristovoj riječi svjetlost i snagu za građenje vaše budućnosti.

Tu svoju želju povjeravam zagovoru Djevice, koju vi u pjesmi zazivate "Naša Majko, naša zoro zlata": neka Ona prati svaku vašu težnju, neka vas Ona utješi i neka podrži svakog pojedinca na njegovu tmovitom putu.

Neka vas prati i moj blagoslov koji od srca podjeljujem vama, ovdje prisutnima, vašim dragima i svim sinovima dragoga hrvatskog naroda.

Bog blagoslovio Hrvatsku!

"Pamtim svjedočanstvo vjere"

Odgovarajući na poruke zahvalnosti što je Svetom Ocu upućena iz Zagreba sa zasjedanja Stalnoga vijeća Hrvatske biskupske konferencije papa Ivan Pavao II. poslao je u srijedu 14. rujna kardinalu Franji Kuhariću sljedeći brzoglav:

"Želim izraziti svoju najiskreniju zahvalu za srdačan prijem što si mi ga u zajedništvu sa svim vjernim pukom, radosno iskazao za vrijeme pastoralnog pohoda u Zagrebu. Pamtim i u srcu zahvalno nosim svjedočanstvo vjere. Zahvaljujem također za tople riječi koje si mi ponovio u jučer mi poslanom pismu u ime Stalnoga vijeća biskupske konferencije. Svim srcem tebi, svim biskupima, svećenicima, redovnicima i redovnicama i svemu ljubljenom hrvatskom narodu podjeljujem moj posebni apostolski blagoslov."

O Papinom posjetu Hrvatskoj završimo riječima popijevke *Apostol mira i ljubavi* što su je naši estradni umjetnici pripremili za papin dolazak: *HVALA TI, SVETI OČE, ZA CIJELI PUK HRVATSKI, APOSTOLE MIRA, MIRA I LJUBAVI.*